

HARMINC ÉV UTÁN – SZOCIÁLIS MUNKA CIVIL SZERVEZETBEN. ESETTANULMÁNY A PERIFÉRIA EGYESÜLETRŐL

SZOBOSZLAI KATALIN¹

Absztrakt

Jelen tanulmány a Periféria Egyesület, egy klasszikus civil szervezet fejlődését elemzi a szociális munka kontextusában. Az egyesület 1995-ben alakult, kezdetektől a peremhelyzetben lévők segítségét vállalta fel a szociális munka eszközeivel. Utcai szociális munka hajléktalan emberekkel és prostitúcióból élőkkel, valamint szegénységben élő gyerekek jelentik a szociális munka célcsoportjait. Az alapítástól eltelt harminc év organikus fejlődése a szociális munka módszereinek és erőforrásainak bővülését jelentette változó politikai, gazdasági és társadalmi környezetben. A civil-nonprofit szervezet fenntartása és a szakmai munkavégzés egyensúlyának megtartása számos kihívást jelentett a működésben. A szervezeti működést és szakmai munkát befolyásoló tényezők egy része külső, környezeti elem; más része belső, a vezetés, a munkatársak és a tagok által megélt tapasztalatok. Az egyesület, mint szociális szolgáltatásokat nyújtó szervezet erősen ki van téve az állami/önkormányzati forrásoknak, az ezektől való függés sebezhetővé teszi a szervezetet mind anyagi, mind szakmai tekintetben. Ennek tudatában megtartjuk kritikus gondolkodásunkat és a szociális munka értékei mentén végezzük közhasznú tevékenységeinket.

Kulcsszavak: Periféria Egyesület, civil szervezet, szociális munka, utcai szociális munka, szegénység

After thirty years – Social work in a civil society organisation: A case study of the Periféria Association

Katalin Szoboszlai

Abstract

This study analyses the development of the Periféria Association, a traditional civil society organisation, within the context of social work. Founded in 1995, the association has been dedicated since its establishment to helping those on the margins of society through social work methodologies. Its primary

¹ Szoboszlai Katalin, PhD, habilitált egyetemi docens a Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar Társadalomtudományi és Szociális Munka Tanszék vezetője; szociális munkás, a Periféria Egyesület elnöke.

target groups include homeless people, street sex workers, and children living in poverty. The organic development over the thirty years since its foundation has involved an expansion of social work methods and resources within a changing political, economic, and social environment. Maintaining the organisation as a civil society, nonprofit entity while balancing its professional operations has presented numerous challenges. Some of the factors influencing the association's activities and professional performance are external, environmental factors, while others are internal, rooted in the experiences of the management, staff, and members. As a social service provider, the association depends heavily on state and local authority funding; this dependence renders the organisation vulnerable in both financial and professional terms. Awareness of this vulnerability allows the association to maintain critical thinking and to deliver public services in alignment with the core values of social work.

Keywords: Periféria Association, civil society organisation, social work, street social work, poverty

BEVEZETÉS

A szociális munka a fejlett, demokratikus és a demokráciáért küzdeni képes társadalmak szakmája, ahol az állam szociális felelősségvállalása közösségi célokat szolgál, és ahol a társadalmi szolidaritás, a társadalmi igazságosság kifejezése cselekvéssel párosul. E társadalmakban az emberi jogok és a szabadság megélése a társadalmat erősíti. Mindezek nem sérthetik az egyén/család/csoport/közösség önrendelkezéshez való jogát és megerősíthetik azok képessé tételét (empowermentjét). A fejlett országokban a szociális munka a szabadság, a szolidaritás, az esélyegyenlőség, a tolerancia és az igazságosság alapelveire épül, amelyek értékei a szociális munka etikájának és a gyakorlatának.

A tanulmány célja a szociális munka és a civil szervezet kapcsolatának elemzése a Nyíregyházán működő Periféria Egyesület tevékenységének bemutatásán keresztül. Az egyesület harminc éve végez szociális munkát utcán, közterületen tartózkodó hajléktalan emberekkel és szegénységben élő gyermekekkel. A professzionális szociális munka és a civil szervezeti működés összeillesztése az egyesületnél megmutatja azokat a fejlődési szakaszokat és működési módokat, ahogyan az önkéntes munkával induló, kormányzattól független (non-governmental organisation, NGO-típusú) szervezetből létrejön – az erőforrásokat tekintve – egy vegyes típusú szervezeti működés. Mindeközben az egyesület munkatársaival következetesen képviseljük a szociális munka elveit és értékeit. A professzionális munkavégzéshez szükséges források állami/önkormányzati és pályázati csatornákon keresztül érkeznek az egyesülethez, ezek biztosítják a működés biztonságát és lehetőséget adnak

szociális innovációra, az elsődleges célcsoportokat közvetlenül és közvetetten érintő fejlesztésekre.

A CIVIL SZEKTOR ÉS A SZOCIÁLIS MUNKA KAPCSOLATA

A szociális munka hazai történetét, a 20. század eseményeinek összefoglalását jól szemlélteti Pik Katalin a szociális munka történetéről készült könyvében (Pik 2001). Míg a 20. század eleje a szociális munka hazai kialakulásának, addig a második világháború utáni korszak az elsorvadásának időszaka az 1980-as évekig.

A 20. század első évtizedei a nyomor enyhítésének, új lakhatási- és szállásformák létrehozásának időszaka volt a második világháborúig. A közgondolkodás és a cselekvés egyfelől a Hilscher Rezső által elindított settlement típusú segítő munkát, másfelől az elégtelen lakáskörülmények között élők és a hajléktalan emberek szállás- és lakhatásszükségleteinek kezelését jelentette. A szociális munka és a szociálpolitika kialakulásának, produktív cselekvéseinek a második világháború után a szocializmus centralizált és paternalista szociális intézkedései vetettek véget. A szociális problémák nem szűntek meg, azonban egy részük kutatása és publikálása tiltott lett (például szegénység), más részük kezelése szociális szakmai hozzáértés nélkül, párt- és kormányhatározatok alapján szerveződött (például lakásépítési programok).

Az 1980-as években a szociális munka újjászületésére egy olyan korszakban került sor, ahol a társadalmi feszültségek kezelésének szükségessége kikényszerítette a szociális munka új alapokon történő szervezését és a szociális képzések elindítását. A szociális segítség önkéntesek részvételével, a Szegényeket Támogató Alap (SZETA) tevékenységében mutatkozott meg ebben az időszakban, amikor eseti segélyekkel, szociális ügyintézőkkel, lakhatási gondok enyhítésével segítettek rendszerkritikus fiatalok, önkéntesek a nehéz szociális helyzetben élőket (Solt 1989).

A korszak jelentős szociológiai vizsgálata, a Társadalmi Beilleszkedési Zavarok kutatás eredményei igazolták a családgondozás és az intézményes ellátások kiépülésének szükségességét (Andorka – Buda 1986). A két ütemben végzett vizsgálat eredményei hozzájárultak a devianciák és társadalmi problémák összefüggéseinek megértéséhez, és a szociális problémák kezelésének rendszerszintű kialakításához. A szociális munka professzióvá válása – a fentiekhez kapcsolódva – a 1980-as évek közepén kezdődött el a családsegítő

központok megnyitásával és a szociális képzések elindulásával (Talyigás 1989; Talyigás – Hegyesi 2014; Balogh – Fedor 2015; Hegyesi 2018;).

A 20. század utolsó két évtizede nemcsak a szociális munka fejlődésének kezdete hazánkban, hanem a civil szervezetek létrejöttének és működésének virágzó időszaka is volt. A 1989-1990-ben történt politikai, gazdasági és társadalmi változások nyomán új civil szervezetek jöttek létre a társadalom peremére került emberek, családok segítésére, a közösségekkel végzendő munkára. E szervezetek magánalapítványi és egyesületi formában működtek, és a civil szervezetek jogi szabályozása lehetővé tette önként vállalt feladatok végzését társadalmi célok érdekében. A rendszerváltás éveiben a társadalmi problémákra reflektáló állam a szociális ellátások szabályozásával és egyes települési támogatások és szolgáltatások bevezetésével az állami/önkormányzati szereplők mellett a civil szervezeteknek is teret és forrásokat biztosított a működéshez. A jóléti pluralizmus, mint a szociálpolitika sokszínű megjelenése egyéni, családi és közösségi mezőkben lehetőséget adott a terepmunkára, a tervezésre és a fejlesztésre. A hazai szociális munka és a szociálpolitika „aranykorának” nevezhető időszak az egyházak szociális feladatvállalásaival bővült (elsősorban a tartós bentlakást nyújtó intézményekben).

A SZOCIÁLIS CÉLÚ CIVIL-NONPROFIT SZERVEZETEK JELLEMZŐI

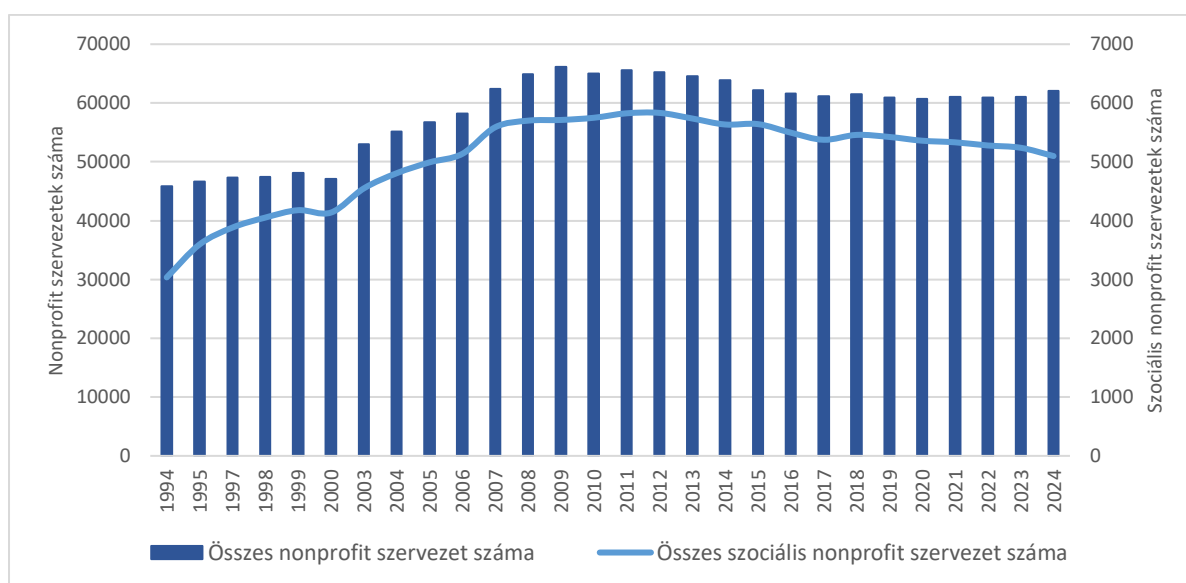
A szociális céllal létrejött civil szervezetek a 1990-es évtized elejétől olyan új tevékenységeket vállaltak fel, amelyek lokálisan elérhető segítséget jelentettek a lakosságnak. Az állami szociális felelősségvállalás lassúbb és szabályozott volt, ehhez képest a civil szervezetek kapcsolódása azonnali segítséget jelentett a lakosság egyes csoportjainak.

A szociális feladatokat végző civil szervezetek száma látványosan növekedett 1990 után az országban (1. ábra). A kormánytól független szervezetek gyorsan reagáltak a helyi problémákra, erőforrásokat önkéntesekkel, pályázatokból és adománygyűjtésből biztosítottak a működéshez. Az 1994-es adatot bázisadatnak tekintve tizenöt év alatt hússzerrel emelkedett az összes civil szervezet száma, majd 2010 után enyhe csökkenés mutatkozik a szervezeti adatokban, ennek ellenére kijelenthető, hogy az összes civil szervezet átlagosan 8-9 százaléka végez szociális jellegű tevékenységet az országban.

A szabadidő, a sport, a kultúra, az oktatás mellett a szociális célú szervezetek a civil szektor egyik meghatározó alszektora, amelyek számának változása összefüggésbe hozható az általuk

felvállalt ügyekkel és szolgáltatásokkal. A szociális területen jogi, ellátási, finanszírozási és igénybevételi tekintetben történt változás a szektor nonprofit szervezeti számának 16 százalékos csökkenésével járt 2010 és 2024 között. Ez a trend azonban nem hozta magával a szociális terület jelentőségének veszteségét a civil működésben: az összes bevétel reálértékét és a foglalkoztatást tekintve a sport és a kultúra után a harmadik legnagyobb bevétellel és foglalkoztatotti létszámmal rendelkező nonprofit terület.

1. ábra. Az összes nonprofit szervezet és a szociális célú civil-nonprofit szervezetek számának változása 1994 és 2024 között²

Forrás: Nonprofit szervezetek Magyarországon (Központi Statisztikai Hivatal) adott évre vonatkozó adatfelvételének adatai.

A magánalapítványokra és az egyesületekre vonatkozó adatok alapján a szociális terület a második legnagyobb állami támogatásban részesülő ágazat volt a sport után 2024-ben, az összes állami forrás 21 százalékát kapta. A szociális ellátás kiemelt célpontja a magántámogatásoknak: 2024-ben a belföldi magánadományok egynegyede, a külföldi támogatásoknak pedig magas aránya, több mint egyharmada érkezett ebbe a szektorba. A szociális ágazat a nonprofit szektor egyik legnagyobb foglalkoztatója: a magánalapítványoknál és egyesületeknél dolgozók 31 százalékát (több mint 20 000 főt) itt foglalkoztatják. A területen a foglalkoztatottak száma 2010 óta 54 százalékponttal emelkedett. A szektor önkénteseinek 15 százaléka tevékenykedik a szociális ellátásban, ami a harmadik legnépszerűbb terület a

² A 2001 és 2002-re vonatkozó adatok hiányát a nem teljeskörűsített adatfelvétel okozza.

kultúra és a szabadidő után. A területi adatok alapján 2010 után a civil szervezetek egyötödének székhelye Budapesten, egytizedük pedig a Periféria Egyesület székhelyén, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében van (Kiss 2025).

A CIVIL-NONPROFIT SZERVEZETEK SZEREPE A SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOKBAN

A civil szervezetek szerepe a magyar szociális szolgáltatásokban a rendszerváltás óta folyamatosan változott. Az 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról (Szociális törvény) lehetővé tette, hogy az állam és az önkormányzatok mellett egyházi és civil szervezetek is részt vegyenek a személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatások biztosításában. Ennek eredményeként a civil-nonprofit szervezetek a jóléti pluralizmus meghatározó szereplőivé váltak. A 1990 és 2010 közötti időszak lehetőséget adott minden – az állami, a civil-nonprofit és piaci – szektor számára a cselekvésre a szociális problémák kezelésében. Az erőforrások elosztása és szűkössége azonban egyenlőtlen helyzeteket teremtett a hozzáférésben és a működésben.

2010 után a szociális ellátások fenntartóiról publikált adatközlés nem található meg minden ellátástípusra a Központi Statisztikai Hivatalnál, a szociális szolgáltatások igénybevételét rögzítő úgynevezett KENYSZI³ adatai pedig nem nyilvánosak, ezért a fenntartók számáról, a közszolgáltatásokban való jelenlét arányairól és ezek változásairól nem állnak rendelkezésre publikálható adatok.

Ugyanakkor 2010 után a fenntartói arányok megváltoztak a szociális ágazatban. Meleg Sándor (2023) tanulmányában az egyházi szektor térnyerésének következményeit elemzi, amiből világosan látszik, hogy az egyházi szociális és gyermekvédelmi feladatvállalás arányának növekedése az állam tudatos politikájához köthetően a jóléti pluralizmus leépítését hozta magával. Az elemzés rávilágít a szektorsemleges állami politika megváltozására, a fenntartók közötti aránytalan és igazságtalan finanszírozási rendszerre, amely az egyházaknak kedvez a civil és állami/önkormányzati szereplőkkel szemben (Meleg 2023). Az állam részéről az egyházi fenntartók előnyben részesítése és az ehhez kapcsolódó szabályozási folyamat a civil szervezeteket alapvetően hátrányosan érinti, egyes ellátásokból kiszorítva (például

³ A KENYSZI a Központi Elektronikus Nyilvántartás a Szolgáltatást Igénybevevőkről rövidítése, amelynek hivatalos jogszabályi elnevezése ma már Igénybevevői Nyilvántartás. Forrás: Magyar Államkincstár honlapja, <https://tevadmin.nrszh.hu/tevadmin/>

nevelőszülői ellátás), más ellátásokat tekintve (például hajléktalanellátás) marginalizált helyzetbe hozza őket a szociális ágazaton belül. Az egyházi finanszírozás és fenntartói növekedés mellett a klasszikus civil szervezetek forrásai egyre szűkülnek. Az állam néhány nagyobb, a politikához közel álló civil szervezetet kedvező helyzetbe hozott a finanszírozást tekintve, a kormánykritikus és politikailag nem mérhető tevékenységet végző klasszikus civil szervezetek pedig reálértéken egyre kevesebb állami támogatásból és pályázati forrásból működtek. Az Európai Unió források kiesése 2018 után tovább gyengítette a szociális nonprofit szervezetek vállalt feladatainak megvalósítását: míg 2018-ban 11 százalék volt a szociális célú szervezetek bevétele a nonprofit szektoron belül, addig ez az arány 8 százalék volt 2024-ben (Központi Statisztikai Hivatal 2024).

A PERIFÉRIA EGYESÜLET HARMINCEGY ÉVES MŰKÖDÉSE

Az indulás

A Periféria Egyesület története összefonódik a magyarországi professzionális szociális munka fejlődésével. A hajléktalan emberek utcai felkeresése 1994 őszén kezdődött Nyíregyházán. A hajléktalan embereknek szervezett szolgáltatások hiányoztak a városban, ahol segítséget kértek, ott nem kaptak és ellátás nélkül magukra maradtak. Fiatal, pályakezdő szociális munkásoknak a hajléktalan emberek utcai segítése az a terep volt, ahol a kapcsolatteremtés, a bizalomépítés, az alapvető szükségletek kielégítése az életben maradást segítette. Szakmai tudásunk és kreativitásunk, a mit és hogyan tegyünk egyszerre aktivizált és fejlesztett bennünket.

Az egyesületet 1995-ben olyan fiatal szociális munkások alapították Nyíregyházán, akik egy évvel korábban szerezték meg diplomájukat a nyíregyházi szociális munkás képzésben.⁴ Az alapítók pályakezdőként felismerték, hogy a hajléktalanság kezelésére a meglévő szociális intézmények nem tudnak megfelelő választ adni a városban.

Az alapítók önkéntesként, minden intézményi háttér és finanszírozás nélkül kezdték meg az utcai szociális munkát. Párokban járták Nyíregyháza közterületeit, felkutatták a hajléktalan embereket, élelmiszert és teát vittek számukra, segítő kapcsolatot építettek ki velük és feltérképezték élethelyzetüket. Már a kezdetektől fontosnak tartották, hogy munkájuk ne

⁴ Az alapítók közül – így a szerző is – többen a Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar elődjének, a DOTE Egészségügyi Főiskolájának hallgatói voltak.

pusztán karitatív segítségnyújtás legyen, hanem a professzionális szociális munka értékeire és módszereire épüljön (Szoboszlai – Patyán 1998).

A terepen szerzett tapasztalatokat kutatással is alátámasztották. Első kérdőíves felmérésük azt igazolta, hogy Nyíregyházán szükség van utcai szociális munkára, valamint a hajléktalan emberek számára biztosított éjszakai férőhelyek bővítésére. Az eredményeket eljuttatták a helyi önkormányzathoz, amely 1995 januárjában – a rendkívüli hideg időjárás idején – ideiglenes éjszakai szálláshelyet nyitott. Ez a gyors intézkedés megerősítette a szociális munkásokat abban, hogy szakmai munkájukkal valódi változást tudnak elérni.

A szociális munka végzéséhez szervezeti keretre és finanszírozásra volt szükség. Ezért 1995 februárjában megalakították a Periféria Egyesületet. Az egyesületi forma lehetőséget adott pályázati források elérésére, valamint arra, hogy a szociális munkát szervezett, hosszú távon fenntartható keretek között végezzék. Az első időszakban az egyesület kizárólag önkéntesekre támaszkodott: a három diplomás, önkéntes szociális munkás mellett szociális munkás hallgatók is bekapcsolódtak az utcai szociális munkába. Az első öt évben mintegy huszonöt hallgató önkéntesként volt jelen a programban.

Kezdetben a Vöröskereszt megyei szervezte biztosított élelmiszer- és ruhaadományt a segítő munkához. Az első pénzügyi támogatást a megyei önkormányzat pályázata jelentette, amelyet később PHARE-program, minisztériumi pályázatok és önkormányzati támogatások követtek.

Az intézményesülés

1997-ben az intézményfejlesztést támogató PHARE projekt⁵ lehetővé tette az első főállású szociális munkás alkalmazását és a működési feltételek kialakítását, ami mérföldkő volt a szervezet professzionalizálódásában. 1999-től a Periféria Egyesület kiemelkedően közhasznú szervezet, és fokozatosan bővítette szolgáltatásait az utcai szociális munka, a gyermekprogramok, az utcai prostitúcióban érintett nők segítése, valamint a lakhatási és közösségi programok irányába.

A Periféria Egyesület történetének első évei jól példázzák a rendszerváltás utáni magyar civil szektor fejlődését. A szervezet alulról szerveződő szakmai kezdeményezésként jött létre, amelyet nem intézményi döntés, hanem a társadalmi szükségletek felismerése és a professzionális szociális munka iránti elkötelezettség hívott életre. A kezdeti önkéntes utcai

⁵ A PHARE-program az Európai Unió egyik előcsatlakozási támogatása volt. Célja a közép- és kelet-európai országok segítése volt EU-csatlakozásra való felkészülésben.

szociális munka később egy komplex, közfeladatokat ellátó civil szervezetté fejlődött, amely a mai napig meghatározó szereplője a szociális ellátórendszernek.

A működés

Az egyesület, mint civil szervezet organikus fejlődése magába foglalja a szociális szükségletekre reagálást, a célcsoportok definiálását, a szolgáltatások és a szakemberek létszámának bővítését a szociális munka minél jobb színvonalon történő végzésével. A szervezet első tizenöt évét a gyors növekedés és szakmai fejlődés jellemezte. Ez idő alatt kialakult egy stabil, főként állami/önkormányzati finanszírozás az utcai szociális munka végzéséhez. Mindehhez hozzájárult erőforrásként a szakmai tudás, a jogszabályi háttér, a normatíva alapú és pályázati finanszírozás, valamint a helyi közösségbe történt beágyazódás. 1998-ban, a Soros Alapítvány kétéves támogatásából indult gyerekprogram a Huszár-telepen élő gyerekek szocializációját, iskolai tanulását segítette. Az egyesület pályázati forrásokból és önkormányzati támogatásból biztosította a szükséges humán- és anyagi erőforrásokat a működéshez. Szociális munkások, pszichológus, pedagógus és önkéntesek dolgoztak a programban. A program változásai a telepi iskola bezárásához és újra nyitásához kapcsolódtak. 2007-ben, a bezáráskor a telepi gyerekekkel tovább dolgoztak az új iskoláikban. 2011-ben, az újra nyitáskor a görögkatolikus egyház fenntartásába került iskola elzárkózott a programtól. Ezt követően több munkatárs és önkéntes kilépett a gyerekprogramból. A program megújulása az alternatív napközbeni ellátás, amibe a városhoz közeli tanyákon élő, diákotthonos gyerekeket vontuk be.

Az egyesület azonban nemcsak lokális, hanem országos és nemzetközi ismertséget ért el három évtized alatt. A szervezet köré épített hálózat a szakemberképzéshez, kutatáshoz, szakmapolitikához és nemzetközi együttműködéshez kapcsolódott. Ezek mind hozzáadtak a működéshez: az egyetemmel való kapcsolat a szakember utánpótlást, a kutatás a hajléktalanság, az uzsora, a prostitúció és a rizikómagatartások vizsgálatát, a szakmapolitika szolgáltatásfejlesztést, a nemzetközi kapcsolatok projekteket hoztak az egyesületnek.

„MINDEN EMBER SZÁMÍT”

A Periféria Egyesület az alacsonyküszöbű szociális szolgáltatások specialistája. Az utcai szociális munka célcsoportjai az alapvető szükségletek hiánya mellett, mint az élelem, az ivóvíz, az időjárás elleni védelem és az egészség, nélkülözik a biztonságot és a bizalmas társas

kapcsolatokat. Az egyesület éppen ezért kiemelt figyelmet fordított a lakhatásra és az emberi kapcsolatokra a szociális munkában. A hajléktalan embereket segítő lakhatási programok EU-s és hazai pályázati forrásokból valósultak meg, amiben a problémakezelés nem pusztán a lakhatás megoldásáról, hanem az integráció lépéseiről is szólt. 2005 és 2025 között 50 fő került bevonásra a lakhatási programokba, akik közül többen évekig kaptak lakhatási támogatást különböző pályázatokból.

Az egyesület három projektet valósított meg Európai Unió forrásból. Ebből kettő lakhatáshoz kapcsolódott, egy pedig a hajléktalan emberek közösségi bevonásához és kapcsolataik bővítéséhez. Ez utóbbi projekt célja volt „a hajléktalanok alapjogainak, közösségi védelmének biztosítása és kapcsolati hálójuk bővítése, a hajléktalan emberek láthatóvá tételével, a hajléktalan emberek jog- és érdekérvényesítő képességének növelésével; a közösségi szolidaritás erősítése civil szervezetek és helyi lakosok bevonásával, a hajléktalan emberek közösségi kapcsolatainak bővítése, a szociális háló sűrűbbre szövése a generációk együttműködésével”, ami 2023 és 2025 között valósult meg.⁶

Jelenleg kilenc teljes munkaidőben dolgozó szociális munkás, szociálpedagógus dolgozik az egyesületben, három szolgáltatási területen: utcai szociális munka és regionális diszpécsterszolgálat a hajléktalan embereknek, alternatív napközbeni ellátás szegénységben élő gyermekeknek. A főállású munkatársak mellett a téli krízisellátás idején megbízással dolgozó szakemberek és önkéntesek vannak jelen a szolgáltatásokban. Az egyesület, a klasszikus civil szervezetek éves bevételét tekintve a felső 9 százalékához tartozik, ahol a bevétel meghaladja az 50 millió forintot (Kiss et al. 2025). A finanszírozás erősen ki van téve az állami/önkormányzati szabályozásnak és döntéshozatalnak, az ettől való függés nem mérséklődött az elmúlt években. Az adománygyűjtés rendszeres a célcsoportok számára, azonban a szolgáltatások működése és a teljes munkaidőben foglalkoztatott munkatársak jövedelembiztonsága legfőképp állami/önkormányzati forrásokkal tartható fenn.

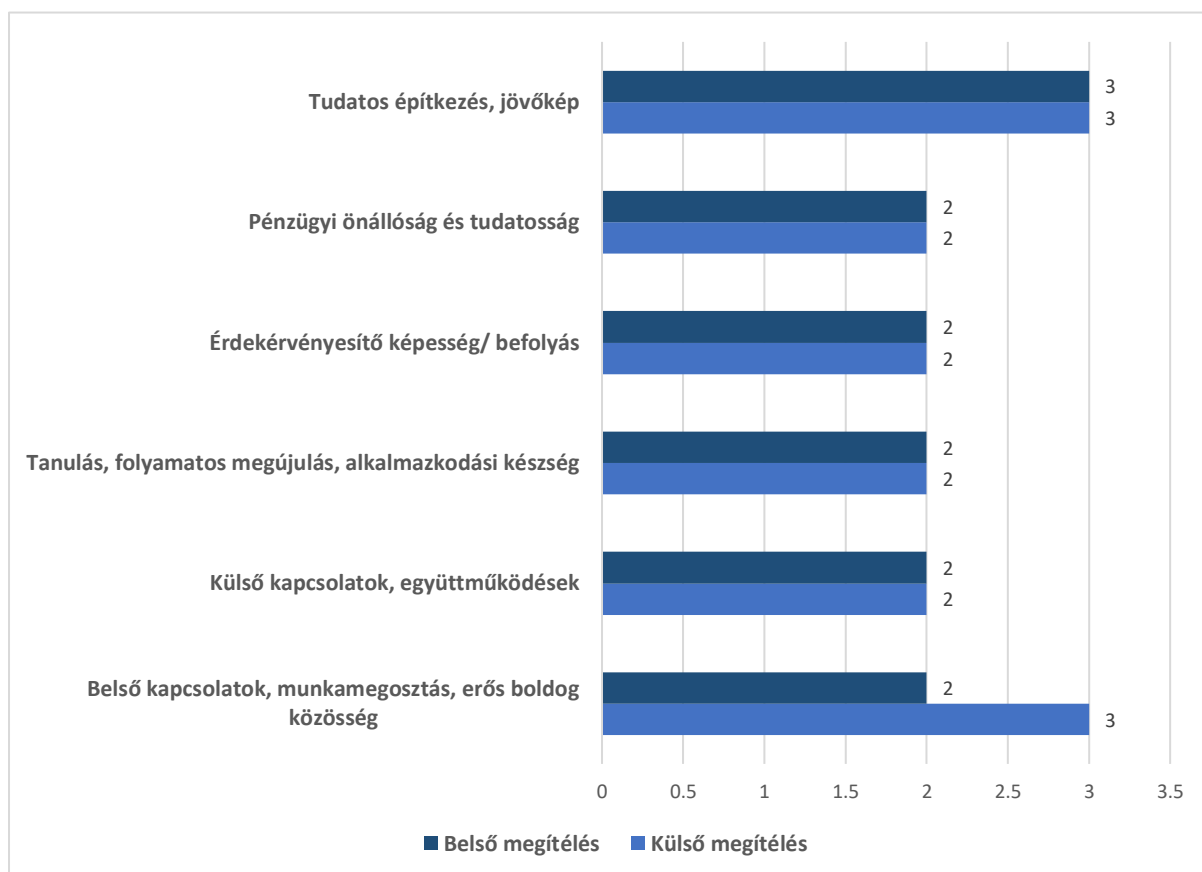
HOGYAN TOVÁBB?

Legutóbb, az Európai Unió által támogatott „Közös Értékeink” projektben készült Szervezeti Tükör rávilágított azokra a kapacitásjellemzőkre, amelyek az egyesület értékeihez és

⁶ Lásd: <https://periferiaegyesulet.hu/>

fejlesztendő területeihez kapcsolódnak. A 2025-ben készült összefoglaló jelentés a szervezet vezetőinek és munkatársainak belső értékelése az egyesület működéséről. Míg az egyesület külső megítélése a partnerkapcsolatok visszajelzései és az eredményesség figyelembevételével rendszerint kedvezőek, addig a belső megítélés kritikusan jelzi a változásra és fejlesztésre vonatkozó területeket.

2. ábra. A Szervezeti Tükörhöz készült kérdőív összesített adatai (átlag)

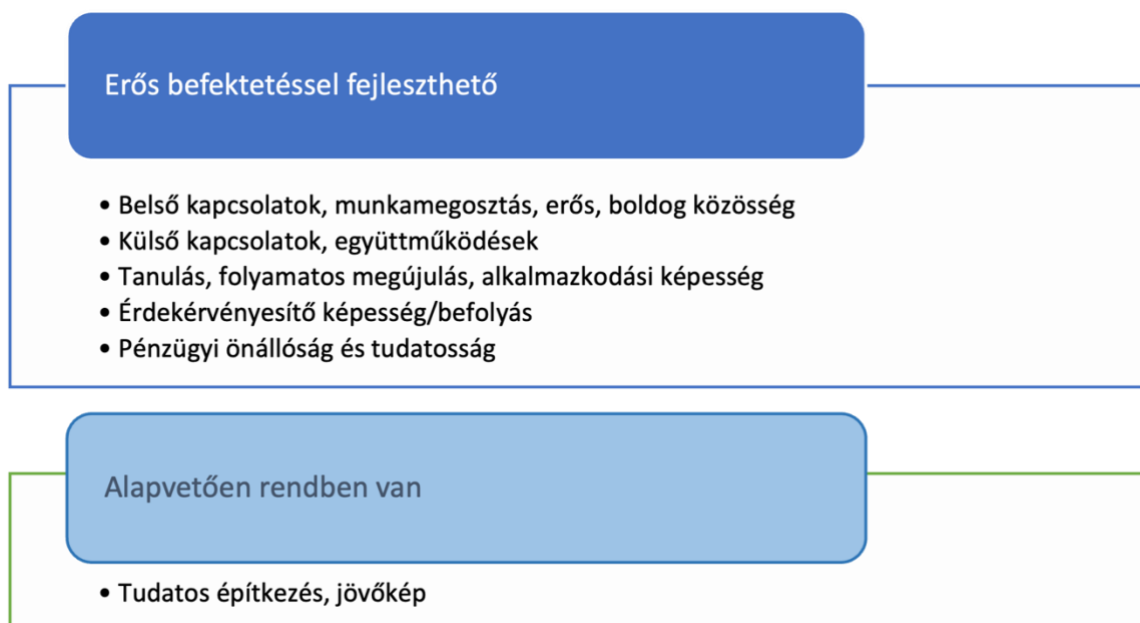
Forrás: Szervezeti Tükör (Periféria Egyesület 2025:17)⁷

Az 2. ábra értékei és a 3. ábra megállapításai a belső megítélésekre világítanak rá. A jobbítás szándéka és a kapacitások korlátai mutatkoznak meg az adatokban és a megállapításokban. Az egyesület vezetői és munkatársai évtizedeket töltöttek el aktívan a szervezetben. A lojalitás, az elköteleződés, az egyesület, mint szervezeti forma kedvező környezetet jelentett számukra

⁷ A 2. ábrán sötét sávval a Periféria Egyesület adatai, a világosabb az összes válaszadó szervezet átlaga látható. Az egyesületnél a Szervezeti Tükör adatai alapján a szervezeti kapacitások két kategóriába sorolhatók, amint ahogy az a 2. ábrán is látható.

a szociális munkához. A kapacitások korlátai a humánerőforrás, a finanszírozás és az időfelhasználás tekintetében számottevők.

3.ábra. Szervezeti kapacitások a Periféria Egyesületnél

Forrás: Szervezeti Tükör (Periféria Egyesület 2025) alapján saját szerkesztés.

Civil szervezeteknél előforduló helyzet, hogy lehetne többet és jobban tenni több erőforrásból, jobb ráfordítással. Itt azonban a szociális munka célcsoportjai rendszeres jelenlétet és szakmai munkát igényelnek, a pénzügyi és gazdálkodási feladatokat a szakmai vezető látja el, az egyesület elnöke önkéntes munkát végez. Mindezek mellett a szervezet jövőbeni működésének átgondolásához, a fejlesztéshez támpontokat ad a szervezetről készített tükör.

ÖSSZEGZÉS

A Periféria Egyesület harminc éve működik, és dolgozik a sérülékeny társadalmi csoportokért. A civil szervezet fejlődése az önkéntes munkavégzéstől indult, és szolgáltatásokkal, szakemberekkel intézményesült. Az első néhány év a klasszikus civil működésről szólt, ahol a segíteni akarás mozgatta a benne lévőket, később a szabályozások és a finanszírozás új kereteket adott a szociális munkának. Az átalakulás folyamata több szolgáltatást, szakembert és eredményt hozott. Az intézményesülés mellett egyike vagyunk azoknak a civil szervezeteknek, ahol a szervezeti célok állandók, a szociális munka iránti elköteleződés

töretlen. Az értékek megtartása mellett a belső változások szükségszerűek, a külső változásokra ezután is kritikusan és a szociális munka eszközeivel reagálunk.

IRODALOM

Andorka Rudolf – Buda Béla (szerk.) (1986): *Társadalmi beilleszkedési zavarok Magyarországon*. Budapest: Kossuth Könyvkiadó.

Balogh Erzsébet – R. Fedor Anita (2015): Pillanatképek a szociális munkások képzéséről a tanfolyamoktól a diplomát adó képzésekig. *Párbeszéd: szociális munka-folyóirat*, 2(1) pp.1-23.

<https://ojs.lib.unideb.hu/parbeszed/issue/view/394> Letöltve: 2026.08.29.

Hegyesi Gábor: (2018): Emlékek a szociális munka születésének társadalomtörténetéről. *Párbeszéd: szociális munka folyóirat*, 5(4) pp. 1-14.

<https://ojs.lib.unideb.hu/parbeszed/article/view/6152> Letöltve: 2026.08.29.

Kiss Julianna (2025): *A klasszikus civil szervezetek helyzetének alakulása 2010 és 2024 között a statisztikai adatok tükrében – részletes elemzés*. Budapest: Nonprofit Információs és Oktató Központ Alapítvány.

<https://www.nonprofit.hu/tudastar/A-klasszikus-civil-szervezetek-helyzetenek-alakulasa-2010-es-2024-kozott-a-statisztikai-adatok-tukreben--reszletes-elemzes> Letöltve: 2026.08.29.

Kiss Julianna – Gelencsér Balázs – Tóth Janka – Porkoláb Anikó – Sczigel Andrea – Asztalos Krisztina (2025): *NIOK Civil jelentés 2025*. Budapest: Nonprofit Információs és Oktató Központ Alapítvány.

Meleg Sándor (2023): Az egyházi térnyerés dilemmái a szociális ágazatban. *Párbeszéd: Szociális Munka folyóirat*, 10. Különszám, pp. 1-13.

DOI: <https://doi.org/10.29376/parbeszed.2023.10/K/11>

Pik Katalin (2001): *A szociális munka története Magyarországon. 1817-1990*. Budapest: Hilscher Rezső Szocpol. Egyesület – ELTE Szociális Munka és Szociálpolitika Tanszék

Solt Ottilia (1989): A SZETA történetéről (Lévai Katalin interjúja). *Esély*, 1(1). pp. 84-87.

<https://www.esely.org/index.php?action=mutat&id=43> Letöltve: 2026.08.29.

Szoboszlai Katalin – Patyán László (1998): Az utcai szociális munka: az utcai szociális munka elmélete és gyakorlati tapasztalatai Nyíregyházán. *DOTE EFK Tudományos Közlemények*, 1, pp. 451-471.

Talyigás Katalin (1989): Új szakma alakul Magyarországon. *Esély*, 1(1). pp. 65-70.

<https://www.esely.org/index.php?action=mutat&id=43> Letöltve: 2026.08.29.

Talyigás Katalin – Hegyesi Gábor (2014): Honnan indult a szociális munka oktatása és gyakorlata idehaza, és hol tart most? *Párbeszéd: szociálismunka-folyóirat*, 1(1-2). pp. 1-18.

<https://ojs.lib.unideb.hu/parbeszed/issue/view/336> Letöltve: 2026.08.29.

Dokumentumok és internetes források

Periféria Egyesület (2025): Szervezeti Tükör.

A Periféria Egyesület honlapja

<https://periferiaegyesulet.hu/> Letöltve: 2026.08.29.